

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1997-1998

23 maart 1998

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR WELZIJN, GEZONDHEID EN GEZIN

Interpellatie van mevrouw Trees Merckx-Van Goey tot de heer Luc Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn, over de hervormingsplannen van de federale regering met betrekking tot het jeugdstrafrecht en het overleg terzake met de Vlaamse regering

Interpellatie van mevrouw Ria Van Den Heuvel tot de heer Luc Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn, over de vrije keuze van ziekenhuizen en de verplichtingen terzake van de OCMW's

Interpellatie van de heer Guy Swennen tot de heer Luc Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn, over het gebrek aan registratiegegevens in de sector bijzondere jeugdbijstand en de gevolgen daarvan voor het beleid

Interpellatie van mevrouw Sonja Becq tot de heer Luc Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn, over de toekomst van de kinderopvang in Vlaanderen

Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin

Maandag 23 maart 1998

WAARNEMEND VOORZITTER : Mevrouw Ria Van Den Heuvel

– *De interpellatie wordt gehouden om 14.21 uur.*

Interpellatie van mevrouw Trees Merckx-Van Goey tot de heer Luc Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn, over de hervormingsplannen van de federale regering met betrekking tot het jeugdstrafrecht en het overleg terzake met de Vlaamse regering

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van mevrouw Merckx tot de heer Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn, over de hervormingsplannen van de federale regering met betrekking tot het jeugdstrafrecht en het overleg terzake met de Vlaamse regering.

Mevrouw Merckx heeft het woord.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : In deze interpellatie zal ik een aspect van de bijzondere jeugdzorg en de jeugdbescherming ter sprake brengen. De bijzondere jeugdzorg zal ter gelegenheid van het tweede Vlaams actieplan in een ruimer spectrum aan bod komen, zoals trouwens ook al is gebeurd bij het armoededeбат. Onze fractie vraagt aan de commissie voor Welzijn om een ronde tafel over de bijzondere jeugdzorg in te richten. Vandaag wil ik me beperken tot het onderdeel jeugdstrafrecht.

Op 6 februari 1998 kondigde minister De Clerck op een studiedag in Kortrijk aan dat hij binnen afzienbare tijd een wetsontwerp zou voorleggen tot wijziging van de wet van 1965 op de jeugdbescherming. Als basistekst voor zijn ontwerp verwijst hij naar het verslag van de werkgroep-Cornelis en naar een voorstel inzake herstelrecht van professor Walgraeve.

De laatste decennia hebben zich een aantal belangrijke wijzigingen voltrokken in de sector van de bijzondere jeugdbijstand. Deze sector werd vroeger bijna volledig binnen het justitiële kader gesitueerd. De bijzondere jeugdsector is terecht steeds meer ondergebracht bij het welzijnswerk, dat de bevordering van het algemeen welzijn van de jongere op het oog heeft. Zowel bij gedwongen als vrijwillige hulpverlening is het doel de maatschappelijke integratie en zelfredzaamheid van jongeren te verhogen. Deze bekommernissen vinden trouwens steeds meer ingang in het volwassenenstrafrecht en in het streven van de federale justitie naar een meer menselijk gelaat. Voor jongeren is dit al sinds oudsher een lange Belgische en Vlaamse traditie.

De staatshervorming heeft de juridische basis van de bijzondere jeugdbijstand grondig veranderd. De gemeenschappen zijn nu in principe bevoegd voor de jeugdbescherming, met inbegrip van de sociale bescherming, maar ook voor de gerechtelijke jeugdbescherming. De bevoegdheid werkt met enkele uitzonderingen. Gelukkig zijn die minder talrijk dan in de gezondheidszorg. Bij de jeugdbescherming zijn de uitzonderingen beperkt tot een aantal aangelegenheden zoals het statuut van de minderjarige, de organisatie van de rechtbanken, de ontzetting uit het ouderlijk gezag en de 'opgave van maatregelen die genomen kunnen worden ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd'. Aan dit laatste heb ik zelf nog als kamerlid meegewerkt.

De uitvoering van deze beperkte federale bevoegdheden is toevertrouwd aan de gemeenschappen. De Vlaamse Gemeenschap werkte nog niet zo lang geleden een nieuw decretaal kader uit dat resulteerde in de gecoördineerde decreten van 4 april 1990. Naast een nieuwe structuur werden ook een nieuwe basisfilosofie en werkingsprincipes ingevoerd. De jeugdbescherming werd opgenomen in het welzijnsbeleid. De term jeugdbescherming

Merckx-Van Goey

werd vervangen door jeugdbijstand, wat meer in de lijn ligt van het emancipatorische denken over jongeren. De krachtlijnen van dat Vlaamse beleid zijn : de uitdrukkelijke scheiding van vrijwillige en gedwongen hulpverlening, de optie om jongeren meer rechten te geven, het recht om te worden gehoord voor jongeren beneden veertien jaar en verplichte instemming van jongeren boven veertien jaar. Een andere krachtlijn is dat bij een gelijk effect de voorkeur uitgaat naar de minst ingrijpende maatregel. Het hulpaanbod wordt gedifferentieerd, zodat op elke individuele vraag een gepast antwoord kan worden gegeven. Het residentiële aanbod wordt af- en omgebouwd. De gezinsgerichte hulpverlening krijgt voorrang. Het gezin draagt de primaire verantwoordelijkheid voor de opvoeding van het kind.

De opgave van maatregelen ten aanzien van jongeren die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, is dus blijven behoren tot de bevoegdheid van de federale overheid. Deze aangelegenheid wordt geregeld in de wet van 1965 betreffende de jeugdbescherming. Precies deze wet wil men nu wijzigen. De jeugdrechtbank kan aan een jongere die een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd, maatregelen van bewaring, behoeding en opvoeding opleggen. De sociale diensten van de Vlaamse Gemeenschap bij de jeugdrechtbanken bewaken de kwaliteit van de hulpverlening. Zij oefenen toezicht uit op de uitvoering van de maatregel. Daarnaast verzorgt de sociale dienst onderzoeksopdrachten voor magistraten in het kader van burgerrechtelijke bepalingen. De autonomie van de sociale diensten bij de jeugdrechtbanken is bij decreet vastgelegd.

De hulpverlening bij de bijzondere jeugdbijstand wordt uitgevoerd door voorzieningen. De Vlaamse Gemeenschap bepaalt daarvan per regio de categorie en de capaciteit. Als een jongere een als misdrijf omschreven feit pleegt, kan de jeugdrechter optreden. De voorzieningen worden ingeschakeld om de opgelegde maatregel uit te voeren. Het bijstandsbegrip vervangt sinds de nieuwe Vlaamse regelgeving tot stand is gekomen het beschermingsbegrip. Bescherming wees te zeer op hoede en bewaring, terwijl bijstand verwijst naar hulp, ondersteuning en gelijkwaardigheid. Verantwoordelijkheden worden niet langer overgenomen, er wordt veeleer samen gezocht naar mogelijkheden en kansen.

Jeugdbijstand is geen middel tot sociale controle. Hulpverlening is en blijft het einddoel. Bij de hervorming van het jeugdsanctierecht moet men absoluut rekening houden met de genoemde eigenschappen van de Vlaamse jeugdbijstand. Gezien de grote betrokkenheid en verwevenheid van de bevoegdheden van de gemeenschappen en die van de federale overheid, zal een hervorming van het jeugdsanctierecht slechts slagen in samenspraak met de gemeenschappen. In de bijzondere wet is trouwens een verplicht overleg ingeschreven.

De federale maatregelen tegenover jongeren die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, moeten door Vlaamse instellingen worden uitgevoerd. De federale regelgeving heeft daarmee onvermijdelijk invloed op ons voorzieningenaanbod en op het hulpverleningsaanbod, beide louter Vlaamse bevoegdheden. We pleiten voor een ernstige inspanning van de twee overheden ten voordele van het welzijn van de betrokken jongeren en hun ouders. Deze inspanning moet berusten op een gemeenschappelijke visie en basishouding. Daarom moeten de gemeenschappen worden betrokken bij de hervorming van het federale jeugdsanctierecht en de federale wet op de jeugdbescherming.

Men kiest voor de afschaffing van het beschermingsmodel voorzover het opvoedkundig karakter van de gerechtelijke tussenkomst kan worden gewaarborgd. De keuze gaat tussen een strafmodel, dat een onderscheidingsvermogen van de dader veronderstelt en deze tegelijk behandelt als een meerderjarige, en een sanctiemodel, waarin het gepleegde feit tegelijk de voorwaarde en de afbakening is van het optreden van de rechter, maar waarbij de sanctie niet van repressieve aard is en een educatief karakter heeft. De commissie-Cornelis is voorstander van de educatieve sanctie.

Er is ook een derde, recenter model waarin de maatschappelijke reactie op een strafbaar feit bestaat in het herstel van de verbroken band tussen dader en slachtoffer. Alternatieve sancties hebben in dit model een plaats. Deze hebben een grote opvoedende functie, maar zijn volgens de commissie-Cornelis slechts in een beperkt aantal gevallen geschikt, omdat ze onvoldoende waarborgen bieden om de maatschappelijke orde te herstellen. Professor Walgraeve is een resoluut pleitbezorger van het herstel van de orde. In zijn voorstellen is zelfs sprake van de oprichting van een echte jeugd-gevangenis voor de zwaarste gevallen, omdat de gemeenschapsinstellingen volgens de onderzoekers hun falen hebben bewezen.

Merckx-Van Goey

Het rapport van de commissie-Cornelis legt een aantal kwaliteitscriteria vast waaraan een nieuw jeugdsanctiemodel moet beantwoorden. Het gaat om de specialisatie van een rechtssysteem voor jongeren, de wil om de opvoedkundige dimensie te laten primeren op de repressieve aanpak, het bijbrengen van verantwoordelijkheid aan de jongere, de rechtsbescherming van de betrokken partijen, de proportionaliteit van de sociale reactie op de daad, de diversificatie van maatregelen, het respect voor de belangen van het slachtoffer, de subsidiariteit en de snelheid van de gerechtelijke tussenkomst, en de eerbied voor het gezin en de eigen levensomstandigheden.

Welk gevolg heeft de Vlaamse regering gegeven aan het rapport van de werkgroep-Cornelis? Het herstelmodel werd op 6 februari toegelicht op een studiedag in Kortrijk. De federale minister van Justitie ziet er iets in. Wat is de houding van de Vlaamse regering ten aanzien van een jeugdherstelrecht? Op welke manier treedt ze over dit concrete dossier in overleg met de federale overheid? Is de Vlaamse regering inhoudelijk voorbereid op dit type van overleg?

De voorzitter: Minister Martens heeft het woord.

Minister Luc Martens: Mevrouw Merckx geeft een vrij volledige en precieze schets van de jongste ontwikkelingen in de bijzondere jeugdzorg. Deze sector maakt sinds vijftien jaar veranderingen door en blijft dat doen. Het is duidelijk dat het wetgevende kader van 1990 zijn betekenis heeft gehad bij wijze van overgang naar een nieuw kader dat tijdens de komende jaren moet worden gedefinieerd. De staats hervorming heeft geleid tot een andere bevoegdheidsverdeling. Aan Vlaamse kant zijn we bevoegd voor de jeugdbijstand. Er moest ook een nieuw kader worden gecreëerd voor de gerechtelijke hulpverlening aan niet-delinquente minderjarigen. Op federaal vlak heeft men een aantal procedurebepalingen moeten aanpassen en vervolledigen. De druk daartoe kwam van op het terrein zelf en vanuit een internationale context. We denken daarbij aan de verdragen over de rechten van de mens en de rechten van het kind, meer bepaald wat de vrijheidsberoving betreft. Al deze elementen oefenen een bepaalde druk uit op wat binnen de bijzondere jeugdbijstand gebeurt. Inmiddels is het maatregelenrecht tegenover delinquente jongeren grotendeels onveranderd gebleven. Dit is echter nauwelijks houdbaar want het beschermingsmodel blijkt bijzonder sterk onder druk te staan. Enerzijds is er protest rond de bevoegde benadering

van het onverantwoorde kind. Anderzijds zijn er uitspraken die verwijzen naar een te zachte, te weinig effectieve reactie op de jeugdcriminaliteit. Het gaat dus beide richtingen uit. De federale wetgever tracht dan ook een aantal initiatieven op te zetten die moeten leiden tot de hervorming van de jeugdbeschermingswet. U hebt verwezen naar de zogenaamde commissie-Cornelis die in 1996, via verscheidene hoorzittingen en deskundige hulpverlening vanuit de Vlaamse Gemeenschap, een nieuw sanctiemodel heeft uitgewerkt. Het was lange tijd onduidelijk hoe de federale wetgever dit rapport zou opvolgen. Momenteel neemt de heer Cornelis deel aan het uitschrijven van een nieuw wettelijk kader, maar er is op federaal vlak nog geen harde beleidsconclusie als dusdanig uitgewerkt. Het is voor ons dan ook onduidelijk hoe we daarmee in dialoog kunnen treden. Dit verhindert echter niet dat onze administratie dit intensief heeft bestudeerd. Ze heeft ook aandacht voor de te nemen maatregelen waarbij de bevoegdheidsverdeling moet worden gerespecteerd. Ook de pedagogische commissie van de gemeenschapsinstellingen heeft heel wat kritische bedenkingen geformuleerd bij de kernidee van de zogenaamde educatieve sancties. Men heeft de dingen dus niet laten gedijsen. Zodra het rapport was ingediend, heeft men zich mentaal gewapend om de suggesties die erin zijn vervat, te benaderen. Maar bij ontstentenis van structurele conclusies op federaal niveau, is er op dit ogenblik ook geen structurele conclusie aan Vlaamse kant.

We hebben ook kennis genomen van de resultaten van het onderzoek over jeugdcriminologie van de universiteit van Leuven, die op een studiedag in februari zijn bekendgemaakt. De Administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn was daarbij aanwezig. Op dat ogenblik heeft de minister van Justitie zijn beleidsintentie bekendgemaakt om een nieuwe wet te ontwerpen met betrekking tot de jeugdbescherming.

Het is momenteel voorbarig om over het nieuwe model, dat is uitgeschreven onder leiding van professor Walgraeve, reeds harde conclusies te formuleren. Daarom is op dit ogenblik nog geen duidelijkheid. Naast de herstelrechtelijke sancties wordt ook voorzien in mogelijkheden tot buitengerechtelijke afhandeling, onder meer via de vrijwillige herstelbemiddeling of via doorverwijzing naar de hulpverlening zelf. Het is overigens bekend dat het geen oplossing biedt voor delinquenten bij wie zich een ernstige psychiatrische stoornis voordoet. Men kan het dus niet zomaar globaal toepassen. Het gaat om een model waarvan voorlopig niet duidelijk is welke elementen ook daadwerkelijk

Martens

zullen worden gerealiseerd. We proberen dit echter zo goed mogelijk op te volgen vanuit de administratie. We hebben trouwens geregeld informele bilaterale contacten met het kabinet van de minister van Justitie. Op dit ogenblik zijn we nog niet toe aan een structureel overleg. Daarvoor moet eerst overleg worden gepleegd op het politieke vlak. Dit zal waarschijnlijk tijdens de volgende weken op gang komen. Tot nu toe was dit niet mogelijk omdat men niet wist waar men aan toe was en welke conclusies moesten worden getrokken.

Voor ons is het signaal voor overleg met het federale niveau reeds gegeven. Er kan immers niets worden afgerond zonder met ons overleg te plegen. Deze verplichting tot overleg is trouwens ingeschreven in de bijzondere wet van augustus 1980. We zullen daar een beroep op doen om na te gaan hoe we dit overleg gestalte kunnen geven. Er zijn bilaterale contacten, zodat de dingen naar best vermogen worden opgevolgd.

Dat betekent niet dat er ondertussen niets gebeurt. Ik verwijs naar de lopende experimenten over herstellbemiddeling en vereffening, of naar de gemeenschapsdienst voor minderjarige delinquenten die wordt gesubsidieerd via het fonds voor bijzondere jeugdbijstand. De pedagogische commissie stelt zich alert op en volgt het denkwerk goed op, maar we wachten op het moment dat formeel bilateraal overleg mogelijk is.

Tot op heden konden we geen gevolg geven aan het rapport van de werkgroep-Cornelis. Zowel het kabinet als de administratie bereiden zich mentaal voor. We kunnen een formeel overleg uitlokken, of we kunnen dit aangeboden krijgen. We kunnen dit enkel uitlokken als de andere partij bereid is of zich gewapend voelt om op onze uitnodiging in te gaan, wat tot nu nog niet het geval was.

De Vlaamse regering heeft deze zaak niet formeel besproken. Ze zal dit enkel doen naar aanleiding van een concrete actie, en niet op een louter principiële basis. De Vlaamse regering zal overleggen met de federale regering door op basis van bilaterale contacten deel te nemen aan een formeel politiek overlegforum. Zo niet, zal ze dit overleg moeten afdwingen via een overlegcomité, maar ik neem aan dat er veeleer sprake zal zijn van een spontaan overleg. Onze diensten zijn in ieder geval behoorlijk voorbereid op dit overleg.

De voorzitter : Mevrouw Merckx heeft het woord.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Mijnheer de minister, aan de werkgroep-Cornelis hebben ook Vlaamse ambtenaren deelgenomen. Word nagegaan of de heer Cornelis nu terug mee aan tafel zit om teksten te schrijven ? Zo ja, legt hij dan een link met de vroegere werkgroep ?

Minister Luc Martens : Neen.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Zou dat dan toch niet opportuun zijn ? De federale overheid is bevoegd voor de opgave van de jeugdbeschermingsmaatregelen, maar behoudt daarnaast ook haar bevoegdheid inzake strafrecht. Zo is de federale wetgever bevoegd om bijvoorbeeld de leeftijd van de strafrechtelijke meerderjarigheid te bepalen of daar uitzonderingen voor bepalen. Hij is ook bevoegd om een jeugdsanctierecht in te voeren op voorwaarde dat hij zelf voor gevangenen zorgt.

Zal men in Vlaanderen bereid blijven om jongeren die een als misdrijf omschreven feit hebben begaan, in gemeenschapsvoorzieningen te blijven opvangen, zelfs wanneer blijkt dat het om ernstige feiten gaat ? Dit heeft uiteraard implicaties voor veiligheids- en andere voorschriften die gelden in onze gemeenschapsvoorzieningen. Ik denk dat het niet goed is om deze problematiek op te geven in de gemeenschapsvoorzieningen.

Minister Luc Martens : Jongeren zullen in gemeenschapsvoorzieningen worden opgevangen, in de mate dat de betrokken jongere ook bereid is om enige hulpverlening te aanvaarden. De manier waarop de opdracht van de gemeenschapsinstellingen vandaag wordt vervuld, is grondig gewijzigd. De rotatie van jongeren is enorm toegenomen. Een kleine kern van de moeilijksten blijft, voor de rest is er een sterk wisselende populatie. Onze grondhouding is dat jongeren die bereid zijn om hulpverlening te aanvaarden, vandaag en ook morgen terecht kunnen bij de gemeenschapsvoorzieningen.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Ik ben blij met dit antwoord.

Minister Luc Martens : Door uw kritiek hebt u al gesuggereerd dat ik dit moest antwoorden.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Hulpverlening onder druk en in gedwongen omstandigheden blijft inderdaad een moeilijke taak. Ook gevangenen kunnen in die omstandigheden niet de gepaste hulp en integratiebevorderende maatregelen bieden. We moeten blijven benadrukken dat de Vlaamse Gemeenschap voor jongeren, zelfs al hebben ze zwaarwichtige feiten gepleegd, educatieve

Merckx-Van Goey

maatregelen mogelijk moet blijven maken. We moeten als gemeenschap dit engagement blijven aangaan.

Enkel in die sfeer kan men zoeken naar de achterliggende problemen en naar de echte oorzaken van crimineel gedrag bij jongeren.

Er is meer in het spel dan het voorzien en het beheer ervan. Het gaat om een heel andere opvatting over hoe de samenleving op deze problemen moet reageren. Daarom hoop ik dat u niet alleen op bilateraal vlak, maar ook van heel nabij, volgt wat zich op het federale niveau afspeelt, en dat u ons daar in de commissie bij zult betrekken.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Mevrouw Trees Merckx-Van Goey, voorzitter, treedt als voorzitter op.*

Interpellatie van mevrouw Ria Van Den Heuvel tot de heer Luc Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn, over de vrije keuze van ziekenhuizen en de verplichtingen terzake van de OCMW's

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van mevrouw Van Den Heuvel tot de heer Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn, over de vrije keuze van ziekenhuizen en de verplichtingen terzake van de OCMW's.

Mevrouw Van Den Heuvel heeft het woord.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : Mijnheer de minister, vooraf wil ik een aantal vaststellingen aanhalen, die onder andere vermeld staan in het Jaarboek 1997 Armoede en Sociale Uitsluiting. Daarin wordt nog eens gezegd dat de sociale ongelijkheid op het vlak van de gezondheidszorg vaak nog schrijnender is dan die op het gebied van gezondheid zelf.

Nochtans wordt over het algemeen aangenomen dat de toegang tot de medische zorgen voor armere bevolkingsgroepen in België vrij goed verzekerd is. Met uitzondering van het laagste inkomensdeciël, consumeren mensen met lagere inkomens in vergelijking met mensen met hogere inkomens, meer medische zorgen dan men op basis van hun

behoefte of gezondheid zou verwachten. Armen zouden dus meer gezondheidszorg ontvangen dan men kan afleiden uit hun gezondheidstoestand.

We weten echter met zekerheid dat de toegankelijkheid van de gezondheidszorg niet heeft geleid tot de verwachte herverdeling van gezondheid als dusdanig. In de praktijk blijkt immers dat het efficiënt gebruik van gezondheidsvoorzieningen door kwetsbare groepen in de samenleving wordt gehinderd door financiële of culturele drempels.

Bepaalde ziekenhuizen en zorgverstrekkers weigeren bijvoorbeeld personen die niet in orde zijn met de ziekteverzekering. Als illegaal verblijvende moeders hun kinderen al ter wereld durven brengen in ziekenhuizen, dan vertrekken ze, opgejaagd als ze zich voelen, dikwijls veel vroeger dan goed is voor hen of hun kind. Voorafgaand aan de bevalling is de begeleiding ook al minimaal. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat de perinatale sterfte bij hen erg hoog ligt. Begin 1997 heb ik u daar al een mondelinge vraag over gesteld.

Enkele weken geleden voerden we al een discussie met minister Demeester over de embargoregeling die in een aantal OCMW-ziekenhuizen geldt. Ik vermeld dit nog eens om aan te tonen dat er nog steeds problemen zijn met de rechten van de cliënten in ziekenhuizen en dergelijke.

Deze interpellatie kan eigenlijk in één vraag worden samengevat. We zullen het vermoedelijk eens zijn over het antwoord op die vraag, maar ik zou van u willen weten hoe u het zult afdwingen. Die vraag luidt of een OCMW het recht heeft behoeftige patiënten op te leggen in welk ziekenhuis ze zich moeten laten verzorgen.

Als praktijkvoorbeeld neem ik het Antwerpse OCMW, dat meent deze vraag affirmatief te kunnen beantwoorden. Het probeert de andere ziekenhuizen ertoe te overhalen niet langer behoeftige of illegale patiënten te verzorgen, maar ze systematisch door te verwijzen naar een van de acht OCMW-ziekenhuizen, als men daar een gelijkaardige behandeling kan geven.

Dit is geen alleenstaand feit. Ook huisartsen ondervinden hoe de voorzitter van het OCMW denkt over de vrije keuze. Uit de praktijk blijkt ook dat in een aantal OCMW-ziekenhuizen de patiënten of toekomstige patiënten hun huisarts niet vrij kunnen kiezen.

De conclusie ligt voor de hand : in Antwerpen mogen behoeftige patiënten enkel in een OCMW-

Van Den Heuvel

ziekenhuis worden verzorgd. Voor hen geldt de keuzevrijheid niet. Op deze manier houdt het OCMW van Antwerpen geen rekening met de verplichting voor privé-ziekenhuizen om alle noodzakelijke geneeskundige zorgen te leveren of met het verbod om onderscheid te maken tussen patiënten op basis van hun inkomen. Door dit alles ontstaat het beeld van armenklinieken van het OCMW enerzijds en niet-openbare klinieken voor de meer gegoeden anderzijds. Ik vraag me af of de OCMW-ziekenhuizen daar zelf gelukkig mee zijn.

Illegale vluchtelingen zitten in een aparte situatie. Wettelijk gezien heeft het OCMW de plicht om de kosten voor dringende medische hulp aan illegale patiënten op zich te nemen. Het ministerie van Volksgezondheid betaalt het OCMW terug, zonder er rekening mee te houden of de dringende medische hulp wordt verstrekt door een openbare of privé-instantie. Maar de OCMW's kunnen de hulpverlening die ze ten laste nemen, autonoom beoordelen. Daaruit zou kunnen worden geconcludeerd dat het OCMW niet alle verleende zorg moet terugbetalen.

Door zijn handelwijze treedt het OCMW van Antwerpen op als rechter en partij. Het moet ook de eigen klinieken goed beheren en zo zou het ervoor kunnen zorgen dat die klinieken vol komen te liggen, zij het dan met de armere bevolkingsgroep.

Ten slotte is het begrip dringende medische hulp nog onduidelijk gedefinieerd. Ook al is dit begrip bijzonder moeilijk te definiëren, toch kan in een koninklijk besluit worden omschreven dat het zowel preventieve als curatieve hulp omvat, en dat ook de noodzakelijke nazorg erin is begrepen. In de interpretatie van het OCMW van Antwerpen gaat het enkel om de patiënten die via spoedgevallen binnenkomen. Het OCMW staat erop dat elke illegale patiënt na de eerste zorg naar een OCMW-ziekenhuis wordt overgebracht, indien de medische toestand dat toelaat. Ik heb in een krantenartikel gelezen dat u dit afkeurt en zou optreden. Ik vraag dan ook naar een stand van zaken. Wat hebt u al ondernomen en met welke maatregelen zult u de OCMW's verplichten hun taak naar behoren te vervullen?

De voorzitter : Minister Martens heeft het woord.

Minister Luc Martens : Mevrouw Van Den Heuvel, de door u geschetste problemen zijn ons bekend en concentreren zich in Antwerpen. Het is voor ons echter onmogelijk in individuele dossiers op te tre-

den. Wanneer een individu zich verongelijkt voelt, moet hij zich tot de arbeidsrechtbank richten. We kunnen wel ingrijpen in de algemene beleidslijn.

We moeten in deze materie een onderscheid maken tussen dossiers die betrekking hebben op een noodgeval en dossiers die betrekking hebben op de gewone geneeskundige zorgen. Een nood situatie is onvoorzien en in dit geval is iedereen verplicht hulp te verlenen. Het spreekt vanzelf dat men op dat moment geen vragen mag stellen over de vermogenstoestand of over wie de rekening zal betalen. De noodtoestand vereist dat er meteen wordt gehandeld. Ik denk bijvoorbeeld aan mensen die worden opgenomen als gevolg van een ongeval of een acute ziekte. De facturen die daaruit voortvloeien, moeten worden betaald en kunnen geen voorwerp van betwisting zijn. De wet van 8 juli 1964, gewijzigd door de wet van 22 maart 1971, is hier onmiskenbaar duidelijk.

De situatie is anders bij gewone geneeskundige zorgen. Op dat ogenblik is het OCMW door de organieke wet gebonden. Wanneer er een vraag naar hulpverlening is, kan die worden onderzocht. De maatschappelijke dienstverlening kan in principe zowel in een privé- als in een OCMW-ziekenhuis gebeuren. Tegenover het recht op vrije keuze van een instelling staat het redelijkheidsbeginsel. Een vraag van iemand om hulp kent haar grenzen. Men kan bijvoorbeeld niet zomaar om een luxekamer vragen. Dat overstijgt de redelijkheid. Het OCMW in Antwerpen heeft acht ziekenhuizen met een totaal van 2700 bedden. Het is bij gewone hulpverlening dan ook moeilijk om te zeggen dat die niet op een adequate manier in een van de acht ziekenhuizen kan plaatsvinden. Het is natuurlijk moeilijk om objectief vast te stellen waar de redelijkheid eindigt en de vrije keuze onder druk komt.

Ik herhaal dat ik alleen maar kan toekijken en eventueel een omzendbrief kan versturen om een en ander te verduidelijken. Ik kan enkel ingrijpen wanneer er een reeks dossiers is waar de vrije keuze systematisch in verdrukking komt. Dat is hier niet evident, aangezien men tussen acht ziekenhuizen kan kiezen. De zaak ligt bijvoorbeeld anders in kleinere steden waar het OCMW maar over één ziekenhuis beschikt. Daar kan men aanhalen dat de vrije keuze bijzonder beperkt is. In Antwerpen zijn de meeste geneeskundige disciplines trouwens in meer dan één ziekenhuis ondergebracht. Voor orthopedie kan men er bijvoorbeeld in verschillende ziekenhuizen terecht. Daardoor staat het OCMW sterk en is het voor mij niet gemakkelijk om te bepalen waar de redelijkheid te ruim wordt geïnterpreteerd.

De voorzitter : Mevrouw Van Den Heuvel heeft het woord.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : Ik dank de minister voor zijn antwoord, ook al is het vrij vaag. U hebt niet gezegd of u aangaande deze situatie iets zult ondernemen, mijnheer de minister. U hebt gezegd dat u een omzendbrief kunt rondsturen, maar niet of u dat ook zult doen.

De voorzitter : Minister Martens heeft het woord.

Minister Luc Martens : Ik moet over voldoende informatie beschikken om te kunnen optreden. Zonder een goed gestoffeerd dossier en op basis van slechts één of twee gevallen, kan men niet interveniëren om de betrokkenen te herinneren aan de beleidslijn die in de wetgeving vorm heeft gekregen. We zijn daar nog niet aan toe. Vandaag volgen we alles met een waakzaam oog. Dit is misschien een vaag antwoord. Maar dat is een gevolg van het feit dat we met een grijze zone worden geconfronteerd. Er is een subtiel evenwicht tussen twee waardevolle elementen. Het is evident dat de vraag redelijk moet zijn. En het is even evident dat men het principe van de vrije keuze moet respecteren.

Hier en vandaag kan men daar slechts op abstracte wijze over spreken. Enige vaagheid is dan ook onvermijdelijk. We moeten voldoende dossiers onder ogen krijgen om uit te maken of het principe van de vrije keuze met voeten wordt getreden, en of het principe van de redelijkheid al te breed wordt geïnterpreteerd. Maar dat is vandaag nog niet het geval.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Interpellatie van de heer Guy Swennen tot de heer Luc Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn, over het gebrek aan registratiegegevens in de sector bijzondere jeugdbijstand en de gevolgen daarvan voor het beleid

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Swennen tot de heer Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn, over het gebrek aan registratiegegevens in de sector bijzondere jeugdbijstand en de gevolgen daarvan voor het beleid.

De heer Swennen heeft het woord.

De heer Guy Swennen : Nil novi sub sole. Ook ik snijd een probleem aan dat u kent, mijnheer de minister. Het gaat over het gebrek aan registratiegegevens in de sector bijzondere jeugdbijstand. Als men een efficiënt en kwalitatief hoogstaand beleid wil voeren, dan moet men over dergelijke gegevens kunnen beschikken. Niemand zal dat betwisten, en u zeker niet.

Ik zal hier geen oude koeien uit de sloot halen. Maar toch wil ik even oud cijfermateriaal vermelden, want die cijfers zijn actueler dan ooit. Ze vloeien voort uit de beslissing van het Limburgs platform voor bijzondere jeugdbijstand om de handen uit de mouwen te steken, en zelf een registratieonderzoek te starten. Die registratie van plaatselijke instanties gebeurde tijdens twee periodes : van april tot oktober 1994, en van november 1994 tot maart 1995. Limburg is op dat ogenblik misschien niet helemaal in kaart gebracht. Maar toch is er met veel nauwkeurigheid en diepgang informatie verzameld.

Meer bepaald is aan de consulenten gevraagd te registreren welke werkvorm pedagogisch optimaal is bij een aanmelding waarvoor een plaatsing nodig wordt geacht. Daarbij dienden ze uit te gaan van de veronderstelling dat er altijd en overal plaats zou zijn. Men heeft toen twee rubrieken gebruikt : crisisaanmeldingen en niet-crisisaanmeldingen. Misschien is het goed te weten dat de gegevens over de ideale werkvorm werden gekoppeld aan gegevens over de bereikte oplossing en over het tijdsverloop tussen aanmelding en realisatie. Enkel het verwijzingsaspect en de structurele plaatsingsmogelijkheden werden onderzocht, de hulpverlening zelf niet. De gehanteerde basisparameters lagen in het verlengde van twee basiswaarden : de plaatsing moet binnen een redelijke termijn gebeuren, en de optimale hulpverleningsvorm moet worden aangeboden.

De resultaten van dat onderzoek zal ik u overhandigen. Ik zal u hier niet teisteren met cijfers. Ruw samengevat komen de resultaten hierop neer. Bij crisissituaties wordt in 35 percent van de aanmeldingen een termijn van tien dagen overschreden. Dat is erg pijnlijk. De thuisbegeleidingsdiensten van crisissituaties baren het meest zorgen. In vier gevallen op vier waren er problemen ; in de dagcentra was dat in één geval op drie zo ; en in de zogenaamde OIOC's (onthaal-, oriëntatie- en observatiecentra) eveneens in één geval op drie. Voor de niet-crisissituaties zien de cijfers er als volgt uit. Bij het begeleid zelfstandig wonen werd in 33 percent van de gevallen de basiswaarden niet gerealiseerd. In de thuisbegeleiding is dat in 21 per-

Swennen

cent van de gevallen zo. Dat cijfer is voor de dagcentra 15 percent, voor de residentiële plaatsingen 14 percent, en voor de OOC's 10 percent.

Ik zal mijn besluit en mijn vragen algemeen houden. U kent deze cijfers ongetwijfeld. Ze wijzen duidelijk op een schrijnend tekort aan thuisbegeleiding en dagcentra, zowel voor crisis- als voor niet-crisissituaties. Die cijfers zijn niet nieuw. Maar ze zijn actueler dan ooit. In 1994 zou, in vergelijking met 1997, het aantal vragen om hulp met 15 tot 20 percent zijn toegenomen. Mutatis mutandis is het probleem alleen maar gegroeid.

Aan het gebrek aan registratiegegevens over bijzondere jeugdzorg is er de jongste tijd weinig veranderd. Ik wil zeker niet zeggen dat er onder uw beleid niets zou zijn gedaan. Maar we moeten toch toegeven dat uitgedokterde oplossingen altijd ad hoc-antwoorden vormden op acute problemen. Men deed aan crisismanagement, zonder dat men rekening hield met objectieve parameters. Er ontbreekt dus een erg substantiële factor voor een degelijk structureel beleid, namelijk een bevredigend geheel van registratiegegevens als basis.

Weet de minister hoeveel jongeren er dit ogenblik op wachtlijsten staan ? Zo ja, voor welke voorzieningen is dat, in welke regio's en hoe lang ? Weet hij welke en hoeveel vragen van jongeren niet kunnen worden beantwoord – wat schrijnend tot uiting kwam in die Limburgse enquête van enkele jaren geleden – omdat er geen gepaste voorziening voorhanden is ? Ik geef een korte commentaar bij deze vraagstelling. Als men dit niet weet, dan worden maatregelen genomen die in de praktijk niet haalbaar zijn voor alle regio's. Het ombouwbesluit is daar een goed voorbeeld van, met een kostprijsverhouding van één residentiële plaats voor drie ambulante of semi-residentiële plaatsen. Iedereen bekijkt een situatie vanuit zijn perspectief : voor mij is dat Limburg. Het netwerk van residentiële centra in Limburg is verzadigd, en daarom is ombouw vrijwel uitgesloten en kunnen andere werkvormen nauwelijks groeien.

Voor mijn volgende vraag neem ik een recentere periode als uitgangspunt, namelijk de begrotingsbesprekingen van 1998. De minister deelde ons toen mee dat een onderzoek zou worden ingesteld naar de werkbelasting en de tijdsbesteding van de consultants van comités en jeugdrechtbanken. Die informatie was vrij vaag. Toch is dit erg belangrijk. Wat wordt er precies onderzocht ? Hoe gebeurt dit

onderzoek ? Wat wil men precies te weten komen, en waarom ?

Volgens het verslag van de begrotingsbesprekingen 1998 bekende u dat er geen coherent plan is voor de bijzondere jeugdzorg, en dat een fundamentele benadering een vijfjarenplan met een grondige investering vereist. Daarvoor zou er echter geen geld zijn. Dat is een pijnlijke vaststelling, waarbij we ons moeilijk kunnen neerleggen. In 1998 zult u via de Vesoc-middelen aan een nieuwe programmering werken, en hoopt u de capaciteitstekorten in de voorzieningen te drukken en de werkbelasting te verminderen. Daarbij komt nog het nieuwe verhaal van de beslissingen voor de social-profitsector, die in de voorbije weken kenbaar werden gemaakt. Hoe worden deze capaciteitstekorten gemeten zonder objectief onderzoek ? Kan de minister hiervoor een deel van de Vesoc-middelen gebruiken ? Biedt een op onderzoek gesteund beleid niet meer garanties voor een kwaliteitsvolle hulpverlening ? Zo krijgen structurele voorwaarden voor kwaliteit meer kansen.

Mijnheer de minister, het Limburgs platform heeft een onderzoeksvraag aan u gericht over het project 'Zorg op maat'. Op deze vraag is geen antwoord gekomen. Ondertussen werd de onderzoeksgroep Jeugdcriminologie onder leiding van professor Walgraeve opgestart. Deze werkt aan een onderzoek in de bijzondere jeugdzorg over heel Vlaanderen. Dit onderzoek zou, volgens de informatie die me bereikte, verbonden zijn aan het actieonderzoek dat plaatsvindt in de gemeenschapsinstellingen, met het oog op het opzetten van een efficiënte trajectwerking en een netwerk rond deze instellingen. De onderzoeksgroep heeft u gevraagd of Limburg kan dienen als onderzoeksgebied. Het is immers de enige plaats met ervaring : het is de enige provincie met een platformwerking.

Heeft de minister reeds geantwoord op deze vraag ? Hoe luidt het oordeel van de minister, als hij dit vandaag al kan meedelen ? Wie betaalt het onderzoek ? Hoever is dit gevorderd ? Wanneer worden de resultaten verwacht, en wordt deze commissie daarvan op de hoogte gebracht ?

De voorzitter : Mevrouw Becq heeft het woord.

Mevrouw Sonja Becq : Mijnheer de minister, u kent mijn bekommernis en die van diverse andere commissieleden over de bijzondere jeugdzorg. Ik wil de vraag van de heer Swennen zeker niet verdrinken, maar wil wel enkele algemenere, bijkomende vragen stellen over deze discussie.

Becq

Onder leiding van onze voorzitter hebben we diverse voorzieningen voor de bijzondere jeugdzorg bezocht, waarbij verschillende vragen over de werking werden behandeld. De minister heeft aan het begin van deze zittingsperiode een omzendbrief gestuurd naar de verschillende comités voor bijzondere jeugdzorg. Mijnheer de minister, zo hebt u enerzijds daadwerkelijk gezorgd voor bijkomende tewerkstelling in regio's en situaties met moeilijkheden, maar anderzijds ook aangekondigd dat er verder zou worden gewerkt aan een profilering en verheldering van de taken van die comités. Dit is nog een bijkomend aspect, naast de vraag naar cijfergegevens als basis voor verder werk.

Met het ombouwbesluit en het aanduiden van een aantal elementen die frequenter moeten worden, bent u daar reeds ten dele aan tegemoetgekomen. Zo was er onder meer het door u aangekondigde onderzoek naar de werkbelasting. Ik heb u een schriftelijke vraag gesteld over het precieze onderwerp van dit onderzoek. De comités hebben ook de bekommernis geuit dat zou rekening worden gehouden met het eventuele snelle verloop van personeelsleden. Ook dit maakt immers deel uit van die werkbelasting. Vanuit die bekommernis hebben we voorgesteld om een rondetafeldebat te houden in de commissie voor Welzijn.

Mijnheer de minister, denkt u een zo alomvattend plan uit te werken? Kan dit geplaatst worden binnen het kader van het groot jeugdcongres? U hebt over dit onderwerp gesproken tijdens de begrotingsbesprekingen. Kan de commissie meewerken om dit voor te bereiden?

De voorzitter : Minister Martens heeft het woord.

Minister Luc Martens : Mijnheer de voorzitter, geachte collega's, de registratie binnen de diensten verloopt, eufemistisch gezegd, op dit ogenblik niet optimaal. Er is een zwakke informatica-infrastructuur. Er is een scherpe discussie aan de gang tussen de departementen over de beschikbare budgetten om zich beter uit te rusten. Men is daarmee begonnen maar men heeft die beweging niet kunnen doorzetten. Dat probleem rijst trouwens niet alleen in de sector Welzijn. Ook de departementen van Cultuur, Monumenten en Landschappen, Ruimtelijke Ordening, enzovoort, hebben daarmee te maken. Het departement van Onderwijs lijkt zeer goed uitgerust; bij het voorstellen van bepaalde simulaties bleek ook daar echter niet alles zo optimaal te verlopen.

Er steekt dus een algemeen probleem de kop op inzake de informatica. Dat verklaart onder meer waarom men zoekt naar andere oplossingen. De discussies die men in de commissie voor Ambtenarenzaken heeft gevoerd over outsourcing, zijn daar niet vreemd aan. Het gaat om een algemeen probleem dat zich dus net zo goed voordoet in de sector Welzijn en bij een aantal VOI's.

Er bestaat geen systematische registratie van wachtlijsten. Naast de problemen inzake de informatica-infrastructuur, is er ook een gebrek aan deskundigheid. Bovendien zijn de problemen niet eenduidig en bieden ze zich ook niet continu aan. De situaties waarmee men hier worden geconfronteerd, kenmerken zich juist door de discontinuïteit. In het Vlaams Fonds heeft men daarentegen te maken met bijvoorbeeld een gehandicapte over wie men een evaluatie opstelt. Men stelt een dossier samen waarbij de handicap eventueel ten goede of ten kwade kan evolueren. Deze continuïteit kent men niet in de bijzondere jeugdzorg. De registratie is er dan ook moeilijker. De eerste reden hiervan ligt echter bij het gebrek aan uitrusting.

Ik weet dat de wachtlijsten vooral in de ambulante hulpverlening – de thuisbegeleiding – en in de diensten voor begeleid zelfstandig wonen worden gebruikt. Gedurende 1997 hebben we een behoorlijke inspanning geleverd om deze diensten uit te breiden door er nieuwe op te richten of door reconversie. In de thuisbegeleiding kunnen er zo 252 eenheden meer worden behandeld en opgevolgd. Bij het begeleid zelfstandig wonen is er een toename van 24 plaatsen waarbij in de nodige begeleiding kan worden voorzien.

De reconversie gebeurde op een vrijwillige basis. Een relatieve overcapaciteit werd in de mate van het mogelijke overgedragen naar de regio's waar er een relatieve ondercapaciteit was. Dit heeft op het terrein tot resultaten geleid, die echter nog niet voldoende zijn. Plaatselijk bestaat er wel enige druk op het residentiële aanbod en met betrekking tot de crisisopvang. Mijnheer Swennen, uw waarnemingen stemmen wat dat betreft overeen met de mijne. We zullen bij het erkenningsbeleid van dit jaar in de eerste plaats onze aandacht richten op dit tere punt.

U had ook een vraag over een ander aspect van de registratie, namelijk de verhouding tussen vraag en aanbod. Ook hier bestaat er geen systematische registratie. Dit betekent niet dat er in de praktijk zaken fout lopen en dat men niet probeert vraag en aanbod zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen.

Martens

Het is niet omdat men het eerste hulpaanbod niet kan waarmaken dat het tweede niet goed zou zijn of zou leiden tot mislukkingen.

Er bestaat wel een registratie van het soort hulpverlening dat wordt verstrekt binnen het kader van het Fonds Bijzondere Jeugdbijstand. Dit laat ons toe te zien wat de bezettingsgraad is van de diverse voorzieningen. Het geeft een aanduiding van de mate waarin de aangeboden capaciteit voor hulpverlening wordt benut. Het toont bovendien duidelijk aan welke verwijzers er een beroep op doen. Dat men helemaal niets heeft, klopt dus niet.

Mijnheer Swennen, het onderzoek naar de werkbelaasting wordt uitgevoerd door professor Breda. Het gaat van start op 1 april. Het is wel als een ernstig onderzoek opgevat, en niet als een aprilgrap. Ook de personeelsleden van de buitendienst worden erbij betrokken. Ze maken deel uit van de stuurgroep, en werken mee aan de opvolging. Het onderzoek bevindt zich dus niet in het luchtledige, maar sluit aan bij de praktijk.

Met dat onderzoek wil men meten hoeveel tijd personeelsleden nodig hebben om de verschillende processen kwalitatief goed uit te voeren. Concreet wordt er onderzocht hoeveel tijd er wordt besteed aan de opname, de screening, de diagnose, de indicatiestelling en de verwijzing. Die gegevens worden vervolgens gebruikt om de personeelsbehoeften te bepalen. Als de verschillende onderdelen van de hulpverlening kwantitatief zijn omschreven, kunnen we de taakstelling beter definiëren, en bepalen over hoeveel personeel men moet beschikken. Ik ben dus niet doof voor de hoge werkdruk bij de buitendiensten. Het is onze bedoeling om de signalen die ze geven, te objectiveren, en voldoende middelen naar de juiste plaatsen te draineren.

Mijnheer Swennen, u stelde ook een vraag over de erkenning. Dat beleid steunt op de programmering die werd goedgekeurd bij het besluit van de Vlaamse regering van juli 1997. Met dat besluit proberen we het aanbod van de hulpverlening regionaal en categoriaal goed te spreiden. We willen ook de Vesoc-middelen aanwenden. We denken daarbij vooral aan een aantal vrijstaande eenheden, waardoor er een bijkomend aanbod aan hulpverlening ontstaat. Dat brengt ook bijkomende werkgelegenheid met zich mee.

U verwijst zelf ook naar die Vesoc-middelen. Er zijn echter nog andere elementen zoals Maribel en de social-profitmiddelen. In de eerste plaats willen

we echter de programmering verder invullen. De meeste aandacht zal dus daarheen gaan. Als dan in bepaalde niches van de bijzondere jeugdzorg in Limburg problemen rijzen, zullen we proberen om ook daar een oplossing voor te vinden. Die moet geheel of gedeeltelijk in 1998 zijn gevonden, en ook in de volgende jaren zal eraan worden gewerkt.

Naar aanleiding van de zogenaamde witte woede heeft de Vlaamse regering middelen ter beschikking gesteld voor een social-profitplan voor vier categorieën : ouderen, kinderen, gehandicapten en ten slotte de categorie die ressorteert onder de slachtofferhulp, de daderhulp en de bijzondere jeugdbijstand. Als we de Vesoc-middelen, de sociale Maribel en de social-profitmiddelen in elkaars verlengde gebruiken, ontstaan er een aantal mogelijkheden. Een groot plan opstellen is echter nog iets anders. Dat lijkt me niet zo gemakkelijk, omdat de huidige situatie in beweging is. Mevrouw Merckx heeft daar trouwens in haar interpellatie naar verwezen. Vandaag wordt grondig nagedacht over het concept zelf. Als we nu definitieve en onherroepelijke beslissingen nemen op basis van het oude model, creëren we problemen voor morgen. We moeten dan misschien achteraf terugnemen wat we nu geven.

We moeten dus goed nadenken, en niet overhaast te werk gaan. Zo niet ontwerpen we een kader waarvan morgen blijkt dat het niet op het complementaire model past. Deze zijn niet zonder meer afhankelijk van elkaar, maar men kan ze ook niet zomaar loskoppelen. De timing voor een meer planmatige aanpak wordt dus ook door andere variabelen uit het veld bepaald. Daar moeten we in elk geval rekening mee houden. Ik hoop dat we in de praktijk ten minste enkele concrete stappen kunnen zetten. De budgettaire mogelijkheden zijn immers groter dan voorheen. Er zijn echter nog andere omstandigheden waaraan men enigszins kan remediëren.

Mevrouw Becq, u vroeg hoever ik sta met de profileren van het werk. Ook op dat gebied boeken we vooruitgang. Er ligt een rapport op tafel bij de medewerkers. Ook mijn medewerkers bestuderen momenteel een rapport, dat de basis vormt voor een omzendbrief.

Mijnheer Swennen, ik heb de indruk dat u twee onderzoeken aan elkaar koppelt, terwijl ze eigenlijk los van elkaar staan.

De heer Guy Swennen : Dat waren afzonderlijke vragen.

Minister Luc Martens : Mevrouw van Welzenis voert een afzonderlijk onderzoek uit voor de gemeenschapsinstellingen. Een tweede onderzoek werd ingediend door de Onderzoeksgroep Jeugd-criminologie van de universiteit van Leuven waarvan prof. van Welzenis deel uitmaakt. Het draagt de titel 'Ontwikkeling van een netwerkmodel van 'zorg-op-maat' voor de bijzondere jeugdbijstand met implementatie en evaluatie van het model in de Limburgse regio'. Ik heb begrepen dat u daarvoor informeerde. Dat onderzoek is ingediend binnen het kader van het programma beleidsgericht onderzoek van het departement wetenschap, innovatie en media. De middelen komen uit het budget van de minister-president.

De ingediende onderzoeksprojecten worden beoordeeld door een commissie. Men onderzoekt hun beleidsgerichtheid en wetenschappelijke waarde, en geeft daar een bepaalde quotatie aan. Op basis van de uitspraak van de jury moet de regering op heel korte termijn, namelijk binnen enkele uren of dagen, beslissen welk onderzoek al dan niet wordt geselecteerd. Dat is ook het geval voor het onderzoek waarnaar u verwijst. Ik beschik alleen nog maar over informele informatie over de stand van zaken. Het punt is immers nog niet door de regering besproken. Dat betekent daarom nog niet dat dat niet op korte termijn kan gebeuren.

De voorzitter : De heer Swennen heeft het woord.

De heer Guy Swennen : In verband met het laatste punt noteer ik dat mijn vraag zowel prematuur als actueel is.

U verwijst naar informaticaproblemen. Welke stappen worden ondernomen om aan het gebrek aan communicatiemiddelen te verhelpen ?

Minister Luc Martens : We doen daar iets aan. Het is telkens een zeer hard gevecht op het niveau van directeurs-generaal en secretarissen-generaal. De administratie doet voorstellen die zij onderling moeten bespreken. De minister van Ambtenarenzaken moet hieruit dan een voorstel maken, dat hij budgettair moet vertalen en aan de regering moet voorleggen. We kunnen de directeurs-generaal en de secretarissen-generaal wel aanmoedigen, maar de discussie hierover valt onder de bevoegdheid van de minister van Ambtenarenzaken.

De heer Guy Swennen : Ik zal hem dan interpelleren.

Het onderzoek van professor Breda staat los van de informaticaproblemen. Wat is de draagwijdte

ervan ? Neemt men een staalkaart of bestrijkt men de hele sector ? Het onderzoek start in april. Welke actieradius en finaliteit heeft het ?

Minister Luc Martens : Het is geen staalkaart van de hulpverlening, maar van de werkbelasting. Men gaat bij een representatief staal van de hulpverleners na hoe de verschillende processen van hulpverlening in praktijk worden omgezet en welk tijdsgebruik en werkbelasting ze veroorzaken. Niet de hulpverlening op zich wordt doorgelicht, maar wel de belasting die ze meebrengt.

De heer Guy Swennen : Het onderzoek is dus specifiek gericht op de werkdruk en niet op het proces van de hulpverlening als dusdanig ? Er zijn dus geen plannen om dat proces door te lichten ?

Minister Luc Martens : Het is de bedoeling om de personeelsbehoefte accuraat in te schatten. U en een aantal andere volksvertegenwoordigers hebben om begrijpelijke redenen al enkele keren gewezen op de zware druk waar vooral de buitendiensten mee kampen. Hoe groot is die druk ? Meet u die aan het aantal telefoontjes en brieven dat u krijgt ? We proberen dit te weten te komen. Op basis van dit onderzoek hopen we te achterhalen in welke omkadering we moeten voorzien.

De heer Guy Swennen : U spreekt over het concept om de totale sector aan te pakken. U wacht nog tot het fundamentele concept is vastgelegd en wilt nog niet vooruitlopen op de zaken.

Minister Luc Martens : Ik heb gezegd dat we het beleid niet zullen hertekenen, tenzij we echt weten welke richting het uitgaat. Dat wordt niet enkel op het Vlaams beleidsniveau bepaald. Intussen zullen we uitvoering geven aan de programmatie.

De heer Guy Swennen : Bedoelde u dat met de variabelen ?

Minister Luc Martens : Ik had het daarbij over de omstandigheden die mee bepalen welk concept wij willen. De vraag van mevrouw Merckx verwijst naar de variabele context waarin we ons bevinden.

De heer Guy Swennen : We mogen de komende maanden dus geen groots plan verwachten ?

Minister Luc Martens : Neen.

De voorzitter : Dit belet niet dat wij zelf verder het debat moeten voeren en stofferen. We moeten zaken valoriseren die we vorig jaar tijdens de werkbezoeken hebben gezien. In de commissie

Voorzitter

voor Welzijn zouden we een rondetafelconferentie kunnen organiseren, al was het maar om ons over de stand van zaken te beraden. Hoe moet de hulpverlening aan jongeren eruitzien? Wat met het concept en de bijzondere wetten op de bevoegdheidsafbakening? Het is nuttig om dit debat in de commissie te voeren.

Mevrouw Becq heeft het woord.

Mevrouw Sonja Becq : Onze fractie heeft een brief aan de minister gestuurd, waar een klein voorstel bijstak. De commissieleden kunnen dit misschien ook bekijken.

Het is belangrijk om het federale debat mee te oriënteren. U zei ook dat er een rapport klaarligt over de profilering en dat u een omzendbrief zult opsturen. Hoort dit ook bij het grote plan?

Minister Luc Martens : Ik kan dit nu niet zeggen. Het rapport gaat eerst naar de comités. Het heeft betrekking op de vrije hulpverlening. Ik heb het nog niet op mijn bureau gekregen.

De voorzitter : De heer Swennen heeft het woord.

De heer Guy Swennen : Ik dacht dat er over een aantal maanden een groots plan op tafel zou liggen. Blijkbaar is dat niet mogelijk. We hebben een jaar geleden een reeks hoorzittingen gehad, die verwachtingen hebben gecreëerd. Nu staat er een rondetafelconferentie op het programma. Die conferentie moet tot concrete beleidsresultaten leiden, anders bewijzen we het parlement een slechte dienst.

De voorzitter : Uiteraard moeten daar concrete acties op volgen. De vraag is of die nog binnen deze zittingsperiode kunnen worden gerealiseerd. Zo niet, zullen de conclusies van de conferentie mee de basis vormen voor de discussie over de verdere staatshervorming. De Vlaamse Gemeenschap kan haar houding tegenover jongeren daarop afstemmen. We moeten dit nog concreter uitwerken.

Het incident is gesloten.

Interpellatie van mevrouw Sonja Becq tot de heer Luc Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin

en Welzijn, over de toekomst van de kinderopvang in Vlaanderen

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van mevrouw Becq tot de heer Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn, over de toekomst van de kinderopvang in Vlaanderen.

Mevrouw Becq heeft het woord.

Mevrouw Sonja Becq : Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, dames en heren, de aanleiding tot deze interpellatie is een studie van Kind en Gezin over het gebruik van de kinderopvang voor kinderen jonger dan drie jaar.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen drie categorieën : reguliere opvang, atypische opvang en de opvang van zieke kinderen. Enigszins tot mijn verrassing las ik dat ongeveer 54 percent van de kinderen tussen 3 maanden en 3 jaar regelmatig gebruikmaakt van de reguliere opvang. Dat cijfer blijft sinds enige jaren nagenoeg constant.

Het meest opvallende element dat uit de studie naar voren komt, zijn de verschuivingen binnen de reguliere opvang. Circa 40 percent van de kinderen wordt opgevangen door familie, 20 percent door onthaalgezinnen, 15 percent door de kinderdagverblijven en 12 percent door particulieren. De daling van de opvang door de grootouders is eveneens opvallend. Deze opvang zou verschuiven naar de onthaalgezinnen. De prijs van de kinderopvang in de kinderdagverblijven zou met 4 percent zijn gestegen. De grootouders zouden in 5 percent van de gevallen worden betaald, maar dat is een veel lager bedrag.

20 percent van de regelmatige opvangkinderen maakt gebruik van de atypische opvang. Dat is de opvang vóór 6 uur, na 19 uur en langer dan 11 uur per dag. Het merendeel, 58 percent, van de atypische opvang gebeurt door grootouders en andere familieleden.

Op het moment van de studie was 13 percent van de kinderen ziek. Ongeveer de helft daarvan is drie dagen tot een week ziek. Voor de zieke kinderen van tweeënhalf tot drie jaar blijven de ouders steeds vaker zelf thuis. Opnieuw kunnen ze ook rekenen op het informele netwerk.

Door de arbeidsparticipatie van de vrouw en de stijgende mobiliteit van de grootouders staan deze twee categorieën minder vaak in voor reguliere opvang. Zij worden vervangen door onthaalgezinnen. Zullen de onthaalgezinnen die stijgende trend

Becq

volhouden ? De rekrutering van onthaalgezinnen is blijkbaar niet altijd even evident. Ik pleit niet voor een ongebreidelde uitbreiding van de kinderopvang, maar we moeten een reële behoefte onder ogen zien.

De studie belicht de gevolgen van de gewijzigde instapleeftijd. Kleuters kunnen nu na de herfst-, kerst- en paasvakantie naar school. Meer kinderen gaan gewoon niet meer naar de opvang vóór de kleuterschool en de deeltijdse opvang daalt. Dit laatste lijkt me logisch, ze zijn over het algemeen iets ouder wanneer ze naar school gaan en blijven daardoor vlugger volledige dagen.

Op basis van deze gegevens van Kind en Gezin, wil ik aandacht vragen voor de discussie die we destijds hebben gehad over de verhoging van de kleuterleeftijd naar 3 jaar. We hebben daar toen bewust geen termijn op gezet. Het is immers belangrijk om de positieve en negatieve effecten daarvan te kennen. We hebben dit sterk beklemtoond in de motie die we hebben ingediend. Deze motie gaf ons de mogelijkheid om overhaasting te vermijden, en kwaliteitselementen voor kansarme kinderen in te bouwen. Iedereen vond dit een prioriteit, niet alleen naar aanleiding van de discussie over armoede.

We vinden kansarme kinderen minder of zelfs helemaal niet terug in de kinderopvang. Daarom zijn we van mening dat dit moet passen in een globaal plan rond kinderopvang. Daarbij is overleg met de verschillende actoren van groot belang. Hoever staat het met de planning en de timing van de kinderopvang zoals die op dit ogenblik evolueert ? Hoe ziet de situatie van de ziekenopvang en flexibele opvang eruit ?

De voorzitter : Minister Martens heeft het woord.

Minister Luc Martens : Mevrouw Becq, u kent de ontwerpen en voorontwerpen van beleidsplannen zoals ik die ken. Ik kan dan ook niet veel meer antwoorden dan wat u zelf via informele kanalen weet.

Er is een ontwerp van beleidsplan dat zowel op politiek vlak als bij Kind en Gezin nog niet werd gefinaliseerd. Aan dit discussiestuk zijn dus nog steeds geen politieke conclusies verbonden. Met dit plan willen we inspelen op een acute nood. De benaderingswijze waarop men het meeste greep heeft, is een uitbreiding van de kinderdagverblijven of van de diensten voor de opvanggezinnen. Door

een subsidiërend optreden kan men mee de kwantitatieve groei bepalen. Ook de kwaliteit kan worden gecontroleerd, maar dit is de duurste weg. Het voorontwerp van beleidsplan dat vandaag voorligt, zal deze weg zeer uitdrukkelijk volgen.

Het antwoord op uw vraag was onder meer voorbereid door Kind en Gezin. Ik houd me niet aan dat antwoord omdat ik terzake van mening verschill. Eén kinderdagverblijf kost ongeveer een half miljoen frank, dit omwille van werkings-, personeels- en infrastructurele kosten. De privé-opvanginitiatieven brengen daarentegen geen infrastructurele kosten met zich mee : zij zijn op een volledig andere manier georganiseerd. De kostprijs is natuurlijk niet het enige element dat telt. Ook kwaliteitselementen en de bereidheid tot controle spelen een rol.

In het begin van deze legislatuur hebben we erover gesproken in welke mate het formele circuit moet worden uitgebouwd en het informele worden versterkt. Ik ben niet bereid om zo maar akkoord te gaan met de verdere uitbouw van het formele circuit. We moeten ook nagaan welke stimuli het informele circuit kan krijgen, waardoor dit kan uitgroeien en aantrekkelijker worden. Men kan niet ontkennen dat aan privé-opvang voordelen zijn verbonden. Het is ook niet zonder meer een minder goede vorm, wat sommigen wel eens suggereerden. Op affectief vlak kan er bijvoorbeeld een speciale band met de onthaalmoeder ontstaan. Dat betekent niet dat er geen goede affectieve banden ontstaan in kinderdagverblijven.

We hebben inspanningen geleverd om bijkomende middelen te verwerven. De sociale Maribel voorziet gedeeltelijk in middelen, maar daar hebben we geen verdienste aan. Ook het social-profitplan besteedt aandacht aan de voorschoolse kinderopvang. We doen op dit ogenblik ook grote inspanningen voor de buitenschoolse kinderopvang. Door minister De Galan heeft de federale regering de optie genomen om de 0,05 % werkgeversbijdragen uit te breiden naar de ambtenaren. Straks zullen ook de Vlaamse ambtenaren met deze vraag worden geconfronteerd. Dat kan het draagvlak enorm vergroten. Ik heb straks om 16 uur een bilateraal informeel gesprek met de premier over het FCUD, en over hoe we werk kunnen maken van de uitbreiding. Aan Waalse zijde voelt men de druk dat we meer middelen moeten hebben voor een betere uitbouw hiervan.

Ik zal dus nagaan hoe we het privé-circuit kunnen steunen en wat we kunnen doen op het vlak van verzekering, vorming, administratieve begeleiding,

Martens

enzovoort. Er zijn dus een aantal mogelijkheden om het totale volume aan opvangmogelijkheden te versterken en iets te doen aan een scheeftrekking. Ik herhaal dat ik niet bereid ben om me blind te staren op het formele circuit. Bij het uitwerken van het beleidsplan moet zeker ook rekening worden gehouden met het andere circuit. Verder doen we ook veel aan de buitenschoolse kinderopvang.

Over de verhoging van de instapleeftijd werden meerdere studies gemaakt, onder meer door Kind en Gezin en door een gemengde werkgroep onder leiding van de heer Morris, directeur-generaal van ons departement. Inzichten hieruit wijzen erop dat er een aantal maatschappelijke, pedagogische, demografische en financiële argumenten pro en contra spelen.

Het is in ieder geval duidelijk dat het niet verstandig zou zijn om morgen te beslissen om de instapleeftijd te verhogen. Om dit op een verstandige basis te doen, moeten nog heel wat andere maatregelen worden genomen. Die kunnen zowel te maken hebben met financiële inspanningen, als met het ontwikkelen van passende opvangvormen voor de kinderen van tweeënhalft tot drie jaar.

Hiervoor probeert Kind en Gezin een aantal experimenten op te starten, waarbij het zorgende en het pedagogische element in evenwicht worden gebracht. Het gaat om twee types van experimenten, waarvan één gebonden aan en één losstaand van het onderwijs. Hiervoor moet een budget worden vrijgemaakt. De experimenten proberen te zoeken naar een antwoord op de beslissing om de instapleeftijd te verhogen van tweeënhalft naar drie jaar. Ik heb zelf al expliciet het signaal gegeven dat ik er geen voorstander van ben om dit vlug te doen. De Vlaamse regering moet ook bekijken hoe ze met deze optie van het parlement zal omgaan.

De voorzitter : Mevrouw Becq heeft het woord.

Mevrouw Sonja Becq : Mijnheer de minister, u gaat ervan uit dat ik over veel meer informatie beschik, dan ik werkelijk doe. Ik ben niet op de hoogte van deze zorgende pedagogische experimenten binnen en buiten het onderwijs. Ik zou daar graag wat meer informatie over hebben, tenzij deze experimenten in de praktijk worden uitgevoerd en via Kind en Gezin verder worden goedgekeurd.

Een regulering van de markt waarbij het privé-opvangcircuit mee zijn rol kan spelen, vind ik begrijpelijk. Toch wil ik erop wijzen dat men de

prijs voor de ouders in het oog moet houden. Ik vind dit niet direct terug in de cijfers voor de ont-haalgezinnen, maar wel in de cijfers voor kinderdagverblijven in het privé- en het gesubsidieerde circuit. Dat kan via de diensten, maar niet via het privé-circuit onder toezicht. Dat vind ik een belangrijk element.

De voorzitter : Mevrouw Ceysens heeft het woord.

Mevrouw Patricia Ceysens : Ik ben blij, mijnheer de minister, dat u niet meteen de deur sluit voor informele en privé-initiatieven. Die leveren immers heel goed werk. Ze voelen altijd heel sterk de hete adem van de formele initiatieven in de nek. Voor de formele initiatieven gelden een strikte reglementering en vaste tarieven, terwijl zij zogezegd vrij zijn, wat als een voordeel wordt aanzien.

U hebt gezegd dat een plaats in een kinderdagverblijf 500.000 frank kost. Ook deze initiatiefnemers moeten dat geld ergens vandaan halen. Uiteindelijk kost een kind bij hen evenveel als een kind in een formele plaats. U moet er in het debat rekening mee houden dat zij de concurrentie aan den lijve ondervinden. Men dicht hun de vrijheid toe om hun tarieven aan te passen en zo financieel overeind te blijven. In een straat waar zowel een formele als een informele kinderopvang is, is die vrijheid echter niet zo groot. Zij ondervinden vaak de nadelen van de concurrentie, maar niet de voordelen.

U hebt ook gezegd dat er bijkomende middelen komen voor de gewone kinderdagverblijven, dus niet alleen voor de buitenschoolse. De vraag rijst hoe die zullen worden verdeeld. We weten allemaal dat Kind en Gezin aan nieuwe kinderdagverblijven die een erkenning aanvragen, antwoordt dat er een subsidiestop is. Ik neem aan dat die stop niet meer geldt dankzij de bijkomende middelen. Maar wie zal dan wat krijgen, en op basis van welke criteria ?

Minister Luc Martens : Als ik snel moet reageren, heb ik geen andere mogelijkheid dan het formele circuit. Daarin kunnen we snel nieuwe plaatsen creëren. De rest zijn stimuli waarvan we hopen dat de markt erop reageert, doordat mensen zich door het aanbod aangesproken voelen. Tot nu toe doen we onvoldoende om dit te stimuleren. Als je dezelfde 500.000 frank zou verspreiden over vijf privé-initiatieven – en hen dus elk onder een of andere vorm 100.000 frank toekent –, dan zouden deze dat wel eens als een behoorlijke stimulans kunnen ervaren. Het draagvlak daarvan kan beduidend groter zijn dan dat van 500.000 frank voor formele opvang. Dit idee moet worden overwogen. Ik heb

Martens

een middellange termijn nodig om dat spoor beter uit te werken.

Mevrouw Patricia Ceysens : Wordt die subsidiestop door de bijkomende middelen doorbroken, zodat Kind en Gezin opnieuw positief kan antwoorden op vragen om erkenning van particulieren die aan de normen beantwoorden ?

Minister Luc Martens : Normaal wel.

Mevrouw Patricia Ceysens : Dus de bijkomende middelen zijn niet alleen bedoeld voor een uitbrei-

ding van bestaande initiatieven, maar ook voor nieuwe ?

Minister Luc Martens : We onderzoeken nog of we ze zo kunnen aanwenden.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

[...]

– *De vergadering wordt gesloten om 16.15 uur.*
